

Introducció

La titulació de Filologia Catalana de la UdG ha estat avaluada dins el programa d'avaluació institucional de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya del 2000.

La constitució i formació del comitè d'avaluació intern va tenir lloc el mes de juliol de 2000 i el procés d'autoavaluació va començar el setembre i va durar sis mesos, fins que el comitè va lliurar l'autoinforme.

El comitè extern va ser nomenat per l'Agència el març de 2001. Estava compost per dos acadèmics i un professional, tots tres relacionats amb la filologia catalana, i un metodòleg. L'avaluació externa va tenir lloc el mes de maig de 2001.

En general, els processos d'avaluació interna i externa van transcórrer amb normalitat.

Context institucional

Els estudis de lletres es van iniciar el 1972 a l'Estudi General de Girona, centre que pertanyia a la UAB. Llavors ja es podia cursar el primer cicle de l'especialitat de Filologia Catalana, però no va ser fins el curs 1988-1989 que es va iniciar el segon cicle de la llicenciatura. Ja creada la UdG (el 12 de desembre de 1991), l'any 1993 es reforma l'antic pla d'estudis, que estarà en vigor durant cinc anys, fins que el curs 1998-1999 s'implanta l'últim pla d'estudis de Filologia Catalana aprovat.

La titulació de Filologia Catalana ha estat un dels motors de la creació de la UdG, però el seu pes específic ha anat disminuint a mesura que la Universitat ha anat creixent i consolidant-se. En el marc de la UdG, Filologia Catalana és una titulació petita, amb 353 estudiants, que representen el 3,2% del total d'alumnes de la Universitat i el 19% dels que cursen aquest ensenyament en el sistema universitari públic català.

Taula 1. Dades generals de la UdG. Curs 1999-2000

	Filologia Catalana, UdG
Alumnes de l'ensenyament	353
Alumnes de l'ensenyament a Catalunya	1.854
Alumnes totals matriculats a la UdG	11.200
Alumnes de cicle llarg a la UdG	5.513
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de la UdG	3,2%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de cicle llarg de la UdG	6,4%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	19%

La titulació té unes potencialitats força evidents, segons el comitè extern, determinades per la seva ubicació, que la fa atractiva a estudiants que provenen de llocs tan distants com ara Alacant o les Illes Balears i que cerquen una immersió lingüística total, i per l'excel·lent dotació de professorat competent i d'instal·lacions de què disposa.

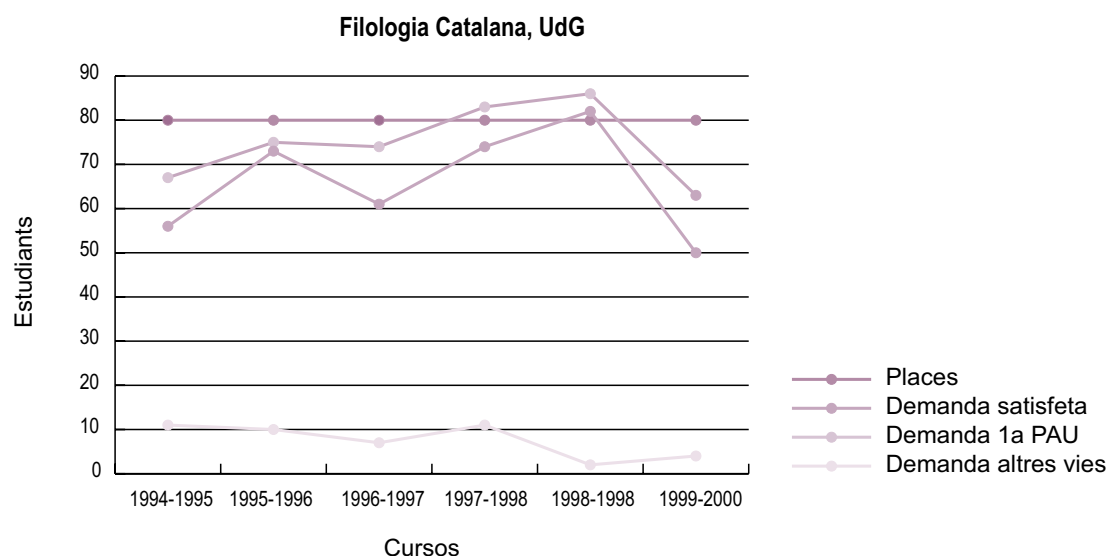
L'accés a l'estudi

La titulació de la UdG ofereix 80 places, el 18% del total de les que ofereix l'ensenyament a Catalunya. La demanda en primera opció per cursar Filologia Catalana a la UdG va ser, el curs 1999-2000, de 48, és a dir, el 50% respecte de l'oferta. En aquest mateix curs van quedar sense assignar 17 places. La titulació ha reduït per al curs 2000-2001 la seva oferta a 70 places, per tal d'ajustar-la a la demanda. El comitè extern opina que la disminució del nombre d'estudiants no representa un problema per a la titulació; sí que ho és, en canvi, la manca d'excel·lència, de coneixements i d'habilitats dels que hi accedeixen.

Taula 2. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1999-2000

Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda / oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
Filologia Catalana, UdG	80	54	0,7	50	4	63

* Places ofertes a Catalunya: 444
 Demanda en 1a opció a Catalunya: 197

La nota de tall de la titulació el curs 1999-2000 va ser només de 5, 0,4 punts per sota de la del curs 1995-1996, però la nota de tall equivalent, en canvi, és elevada. La titulació atribueix aquesta davallada a la deterioració que viu actualment el prestigi social dels estudis de lletres i també a les dificultats amb què es troben els llicenciats per incorporar-se al món laboral. Tot això fa que els estudiants triïn preferentment altres ensenyaments.

Taula 3. Notes de tall. Evolució 1995-2000

Titulació	Via d'accés PAU				
	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000
Filologia Catalana, UdG	5,40	5,37	5,15	5,00	5,00

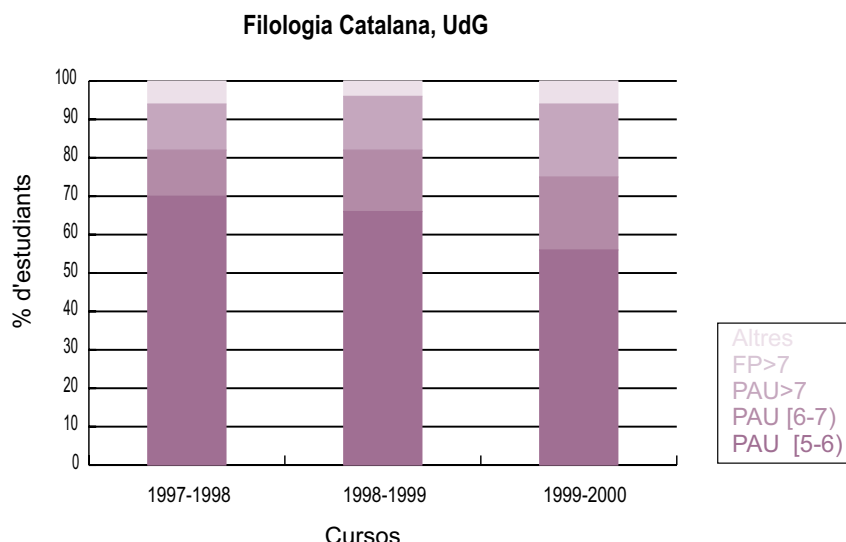
Nota de tall equivalent. Curs 1999-2000: 7,63

S'observa, pel que fa a la distribució dels estudiants de nou ingrés per notes de tall, l'augment progressiu de l'interval d'alumnes amb notes superiors a 7, que se situa a la ratlla del 20%.

Taula 4. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
Filologia Catalana, UdG	70%	12%	12%	66%	16%	14%	56%	19%	19%

La suma de la distribució d'alumnes d'accés via PAU per a cada curs ha de donar el 100%. Si això no passa, la diferència fins al 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

Fites, objectius i planificació

Un dels objectius més significatius de l'ensenyament és facilitar als estudiants la doble titulació, cosa que permet l'entrada en vigor del nou pla d'estudis del 1998 que consolida un primer cicle comú amb Filologia Hispànica. Els debats més importants sobre els objectius de la titulació s'han produït durant els processos de revisió dels plans d'estudis. No obstant això, els objectius no es van plasmar en un document de la titulació; en aquest sentit, el comitè extern afirma que no hi ha evidència que hi hagi hagut prou reflexió crítica sobre els objectius, que la titulació considera definits en les directrius generals del títol i en l'estructura del pla d'estudis. Es troba a faltar, doncs, l'especificació d'aquests objectius i, per tant, es fa difícil considerar si l'estructura dels cursos s'adequa a les metes globals fixades i a les expectatives dels estudiants i de la societat en què s'han d'integrar i a la qual han de servir.

És fonamental que tant docents com discentis es replantegin de manera constant la finalitat concreta de la seva tasca i dels objectius que es pretenen assolir amb els diferents programes. El comitè extern recomana posar un èmfasi especial en habilitats com ara el domini del llenguatge i del pensament abstracte, la pràctica en la percepció intuïtiva i la capacitat d'expressió oral i escrita, i en coneixements sobre literatura, llengua, història, art i filosofia, que inclouen el domini pràctic de les tècniques de treball científic, a partir de lectures analítiques, racionals i contextualitzades.

El programa de formació

El pla d'estudis de la titulació va ser publicat al BOE el 16 de desembre de 1998. En l'àmbit de les filologies catalanes, la de la UdG ha estat la capdavantera en la revisió dels plans d'estudis del 1992. Els trets més característics d'aquest pla són: la durada mínima dels estudis (5 anys), un primer cicle constituït de forma gairebé total per assignatures anuals, la reducció del nombre de matèries que s'han de cursar durant el primer cicle i més optativitat en el segon. També destaca el fet de compartir gairebé tot el primer cicle amb la titulació de Filologia Hispànica.

El pla d'estudis consta de 300 crèdits, distribuïts en dos cicles formatius de 180 crèdits el primer, que té una durada de tres cursos acadèmics, i de 120 crèdits el segon, que dura dos cursos. El 76% dels crèdits del pla d'estudis són obligatoris.

Un dels objectius del primer cicle és millorar el nivell de coneixement crític dels estudiants, cosa que es fa mitjançant assignatures d'expressió oral i escrita, d'història de la cultura o de coneixements científics. Hi ha molts dubtes, però, entre el professorat i l'alumnat sobre la idoneïtat i la forma d'impartir aquestes matèries. Els estudiants preferirien poder triar assignatures més pràctiques i més directament relacionades amb la titulació. El comitè extern opina que els objectius que es volen assolir amb aquestes assignatures es podrien aconseguir amb altres de més directament relacionades amb la filologia catalana i amb l'estudi d'obres literàries, cosa que, probablement per manca de temps, no s'aborda en l'actualitat. D'altra banda, existeix la preocupació per l'absència d'assignatures d'expressió escrita, de llengua normativa i de correcció lingüística, ateses les dificultats que els estudiants tenen per expressar-se correctament per escrit, tant pel que fa a la redacció com al domini de la normativa de la llengua.

El fet que el primer cicle sigui comú amb Filologia Hispànica és considerat pel comitè extern i pels estudiants com un aspecte positiu, si bé creuen que això pot provocar problemes de coherència i de coordinació tant pel que fa als continguts, que de vegades es repeteixen i d'altres són insuficients, com als plantejaments teòrics, que poden divergir. Convindria, doncs, garantir una coordinació més estreta entre ambdues filologies, que eviti repeticions innecessàries. L'opinió dels estudiants contrasta amb la del professorat, que es mostra partidari de disminuir l'obligatorietat de les assignatures de Filologia Hispànica al primer cicle de la titulació.

Tot i que el segon cicle del nou pla d'estudis encara no havia començat en el moment de l'avaluació, la titulació considera urgent estudiar la possible creació d'itineraris especialitzats enfocats, totalment o parcialment, al món laboral en sectors com ara la planificació lingüística, la correcció d'estil, el treball editorial, la gestió cultural, etc.

Taula 5. El programa de formació

Filologia Catalana, UdG	
Publicació al BOE	16.12.1998
Anys de durada	5
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	228
Teoria	133,5
Pràctica	94,5
Crèdits optatius	42
Crèdits de lliure elecció	30
Total	300
Altres dades	
Grau mínim de practicitat obligatòria	41,4%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	68
Oferta de crèdits optatius propis	408
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	14%
Relació d'optativitat	9,7
Projecte final de carrera / Pràcticum	No
Pràctiques en empreses	Si

En conjunt, el professorat afirma que els seus programes s'adeqüen als objectius generals de la titulació i que el seu nivell d'actualització és bo. Els programes de les assignatures se solen repartir als estudiants el primer dia de classe. Tot i que les assignatures del primer cicle són anuals, es manté una estructura quadrimestral, ja que això facilita l'organització de la docència i la seva interrelació amb els exàmens, alhora que permet als estudiants concentrar-se durant el període de les avaluacions.

No hi ha, en general, una diferenciació explícita entre els crèdits teòrics i els pràctics. Les pràctiques de les assignatures s'integren de manera lògica durant les hores de docència teòrica. No obstant això, la mateixa titulació és conscient que alguns aspectes pràctics no es treballen prou en algunes assignatures de matèria literària.

Desenvolupament de l'ensenyament

La metodologia docent utilitzada és l'habitual en aquests estudis, amb predomini de les classes magistrals. Els professors consideren que fan servir estratègies didàctiques pertinents, si bé la majoria veu possibilitats de millorar-les i d'explorar-ne de noves. La titulació disposa d'algunes instal·lacions modeliques, com ara el laboratori de fonètica, en què els estudiants reben una formació pràctica de qualitat. Fóra bo ampliar les estratègies didàctiques innovadores que s'usen per a aquesta formació a altres matèries de literatura i llengua. En aquest sentit, pot resultar molt positiu l'ajut que la UdG ha concedit a la titulació per a la introducció de les noves tecnologies de la informació i la comunicació en l'àmbit docent.

En general, els programes de les assignatures es compleixen. Totes són d'una hora i mitja i, en general, es distribueixen en dos dies de la setmana, dilluns i dimecres o dimarts i dijous, cosa que el professorat valora positivament. La meitat

dels estudiants, en canvi, considera que aquesta organització temporal de la docència és millorable. Atesa la dificultat de trobar aules disponibles, el comitè extern ha suggerit utilitzar tota la setmana laboral per a la docència.

Al primer cicle les classes s'imparteixen en torn de matí, mentre que al segon es donen a la tarda, i això fa que hi hagi persones que no puguin accedir als estudis. Per aquest motiu la titulació es planteja la possibilitat d'introduir estudis de tarda/nocturns, aprofitant la reducció de la matrícula que ja s'ha observat en els primers cursos, la qual cosa permetria l'accés a la titulació d'estudiants amb un perfil diferent del més habitual fins ara.

La titulació no disposa de la figura de tutor de primer any, tutor de grup o tutor acadèmic, que acompanya l'alumne durant tots els seus estudis. Les tutories de les assignatures es fan a les hores de visita dels professors. Aquestes tutories han estat valorades molt positivament pels estudiants, tot i que els professors consideren que les fan servir molt poc. En general, el compliment de les tutories per part del professorat és adequat, encara que desigual, segons la mateixa titulació. El comitè extern recomana que es presti una atenció especial als estudiants en les etapes de matriculació i d'avaluació i que es creïn tutories individuals, si més no per als estudiants de primer cicle.

La mitjana d'estudiants per grup en els crèdits teòrics és de 62 al primer cicle i de 50 al segon. Prop del 13% dels estudiants de primer curs repeteix alguna assignatura.

Taula 6. Distribució dels alumnes a la titulació. Curs 1998-1999

Filologia Catalana, UdC	
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs	
Teoria	78
Pràctica	50
Mitjana d'alumnes de nou ingrés de 1r curs	
Teoria	68
Pràctica	44
Mitjana d'alumnes per grup de 1r cicle	
Teoria	62
Pràctica	47
Mitjana d'alumnes per grup de 2n cicle	
Teoria	49
Pràctica	37
Alumnes totals	
Alumnes equivalents a temps complet	314

Taula 7. Resultats acadèmics. Curs 1998-1999

Filologia Catalana, UdG	
Taxa d'èxit 1r curs	
1a convocatòria	78%
2a convocatòria	63%
Taxa d'èxit 1r cicle	
1a convocatòria	84%
2a convocatòria	76%
Taxa d'èxit 2n cicle	
1a convocatòria	89%
2a convocatòria	79%
Rendiment acadèmic	
1r curs	77%
1r cicle	85%
2n cicle	89%
Mitjana del nombre de titulats (1996-1999)	41
Taxa de graduació	0,49

Els resultats acadèmics dels estudiants de la titulació són bons. Les taxes d'èxit en la primera convocatòria es troben per sobre del 78%; en la segona també són, en general, elevades, excepte en el primer curs, que no arriben al 65%. En tots els casos, les mitjanes de les taxes de rendiment superen el 75%.

La forma d'avaluació habitual consisteix en un examen final, si bé en algunes assignatures de segon cicle també puntuen els treballs de curs. La titulació opina que aquest sistema redueix, sobretot al primer cicle, l'exigència d'escriure als estudiants i considera convenient que l'avaluació els obligui a escriure més habitualment per mitjà d'exercicis regulars o de treballs de curs. Aquesta opinió és compartida pel comitè extern que, a més, creu que és necessari unificar els criteris d'avaluació.

Professorat

La titulació té professors relativament joves i majoritàriament funcionaris (71,7%). El comitè extern recomana una major implicació dels catedràtics en la docència del primer cicle. El perfil de formació del professorat es considera l'adequat per impartir les matèries de la titulació. Cada professor imparteix una mitjana de 22 crèdits per curs i, en general, es compleixen satisfactòriament les obligacions docents. Els estudiants consideren positiva la formació rebuda i, al seu torn, els professors se senten ben valorats pels seus alumnes. El comitè extern opina que les condicions de treball del professorat de la titulació són excel·lents, tant pel volum de feina com pels horaris i les instal·lacions de què disposen.

Tradicionalment, no hi ha hagut cap ajuda per a la formació del professorat. Afortunadament, el 1999 la UdG va posar en marxa un programa de formació docent, amb la finalitat de facilitar als professors l'adquisició de nous coneixements didàctics i d'innovació educativa i d'instruir-los en noves tecnologies i gestió universitària.

Taula 8. Dedicació docent del professorat. Curs 1998-1999

Filologia Catalana, UdC	
Professorat ordinari	71,7%
Catedràtics d'universitat	15,6%
Titulars d'universitat	55,4%
Catedràtics d'escola universitària	0%
Titulars d'escola universitària	0%
Associats	8,8%
Altres	20,2%

Instal·lacions

L'edifici que alberga la Facultat de Lletres té un gran valor patrimonial, gaudeix d'una excel·lent harmonia arquitectònica i es troba en molt bon estat de conservació. Tot i així, presenta alguns problemes que convindria millorar, com són l'acústica de les aules i la distribució del mobiliari en algunes de les aules.

El laboratori de fonètica es considera molt adequat i prova del seu bon funcionament és l'ampliació que s'està duent a terme per convertir-lo, possiblement, en un laboratori de llengües.

Les instal·lacions informàtiques de què disposa la Facultat són bones, si bé caldria ampliar la dotació del personal que s'hi dedica. La biblioteca també s'ha valorat positivament, tot i que l'espai és molt limitat i no disposa de prou ordinadors i punts de consulta del catàleg. El comitè extern considera que s'haurien d'emprendre accions per tal d'aprofitar tot el potencial de la biblioteca com a font d'aprenentatge per als estudiants.

Relacions externes

La titulació manté poques relacions de cooperació reglada amb l'exterior, per exemple per mitjà de convenis de col·laboració. Ara bé, la implantació de la titulació en el món cultural i social és elevada, gràcies al fet que els professors mantenen, a títol personal, una presència activa i important en organitzacions culturals, empreses editorials, publicacions periòdiques, etc. També són considerables les relacions acadèmiques amb professorat d'altres universitats. Malgrat això, no hi ha establert cap mena de relació amb organitzacions empresarials i professionals que permetin als estudiants fer pràctiques externes. Tant la mateixa titulació com el comitè extern consideren aquest aspecte com una mancança important.

El grau de mobilitat dels estudiants a través dels programes Erasmus-Sòcrates i DRAC és molt escàs i s'hauria de potenciar.

Recerca

La titulació té tres grups de recerca consolidats de força qualitat i potència en les àrees d'història de la llengua, literatura medieval i moderna i lingüística aplicada. En general, es detecta un bon equilibri entre recerca i docència, tot i que encara se'n pot millorar la imbricació establint una optativitat més gran i línies curriculars més especialitzades en el pla d'estudis. La qualitat de les publicacions és bona i el nombre de tesis doctorals defensades ha anat creixent en qualitat i en quantitat. Hi ha una sinèrgia positiva entre l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes i el Departament de Filologia i Filosofia i entre els grups de recerca. Finalment, cal dir que es manté una connexió activa amb grups de recerca d'altres universitats.